

על גב הזרקון

כשאומרים לחגי ואסף ברקת שהילדים של היום תקועים במסכים ולא קוראים, הם מתקוממים. "רק תראו את ההתרגשות בדוכן שלנו בשבוע הספר", מספרים האחים שהשיבו למדף קלאסיקות לצעירים. כעת הם מוציאים את "מדריך הרפתקה לספרי נוער"

אריאנה מלמד

אחת עשרה שנים מפרידות בין האחים חגי ואסף ברקת, אבל הם מדברים כתאומים: משלימים זה לזה משפטים, מהנהנים בהסכמה, יודעים לנחש בדיוק מה יאמר השני כמשפט הבא. "הוא יחזור עם שוקו חם", מודיע אסף, בן 41, כשחגי עומד ליד דלפק ההזמנות בבית הקפה. אחר כך אסף מתבונן בחיבה בלתי מוסתרת באחיו בן ה-52, שלוגם מהמתקוקת החמה בהנאה של פעוט שקיבל ציפור בלתי צפוי.

על השולחן בין שניהם מונח ספר חדש ומקסים שיצרו יחד: "מדריך הרפתקה לספרי נוער", אסופת מאמרים קצרים, אישיים ולא אקדמיים על "שמונים הספרים שאנחנו אוהבים במיוחד", כפי שכתוב על הכריכה. "אנחנו" הם בראש וראשונה שני האחים, בעליה של הוצאת אוקיינוס זה 11 שנה. חגי הוא העורך הראשי של הוצאת דני ספרים, אסף עובד במערך הדוכרות של הרכבת הקלה בגוש דן, אבל ברגע ששניהם מתפנים מעמל היום הם יוצרים עוד ועוד תרגומים חדשים לספרי ילדים ונוער קלאסיים.

בסדרה "הרפתקה" של אוקיינוס כבר ראו אור "פנג הל" בן (ג'ק לונדון) ו"ילדי המסילה" (אדית נסכטי), "במבי" (פליקס זאלטן), "מסע אל בטן האדמה"

(ז'ול ורן), "סטיארט ליטל" (א"ב וייט), "הרפתאותיו של טום סויר" (מרק טוויין), "פוליאנה" (אלינור ה' פורטר) ו"לורד פונט-לרוי הקטן" (פרנסס הודג'סון ברנט), "גבעת ווטרשיף" (ריצ'רד אדמס) והמון אחרים.

רבים מהספרים שהאחים ברקת משקיעים בהם תועפות של זמן ואהבה נעלמו מהמדפים או יצאו לאור בעברית שנדמית היום ארכאית, בוודאי בעיניהם של ישראלים צעירים. סדרת "הרפתקה" מבקשת להחזיר אותם ללבם של ילדים קוראי עברית בעזרת אנשי-ספר רבי מוניטין: יהודה אטלס ורנה ורבין, עטרה אופק והגר ינאי, נאוה סמל המנוחה ושהם סמיט, אלון אלטרס ואחרים. התרגומים מוקפדים לעילא, הכריכות יפות להפליא ו"אנחנו" – מבוגרים שהיו אוהבי-ספר בילדותם, קוראים למרחקים ארוכים, אינם יכולים שלא להתפעל.

מנגד מתעוררים ספקות בדבר הסיכויים של הפרויקט לממש את ייעודו. כשכל ילד הוא הבעלים של כמה מסכים מרצדים, חי ונושם פיקסלים וביטים, למי מיועד כל הטוב הזה? האחים ברקת מתקוממים למשמע השאלה. "בכל העולם המערבי המו"לות בספרי הילדים והנוער פורחת", אומר חגי, בצדק. ואסף מחרה מחויק אחריו: "צריך רק לראות

אסף (מימין) וחגי ברקת. "רצינו שההורים ייזכרו בספרים שאהבו – וידיקו את הדור הבא" צילום: מגד גוזני

אטלס, נועה מנהיים, עמרי הר-צוג ואחרים. "רצינו ליצור כלי שיאפשר גם להורים להיזכר בספרים שאהבו ולהדביק את הדור הבא", אומר אסף, "וברור שמו"רים יכולים להיעזר במדריך שלי-נו כדי להרכיב רשימות קריאה". אין בספר ולו מאמר אחד על כותר עברי מקורי. למה?

חגי: "בסופו של דבר התחושה היתה שהקאנון הספרותי של בני הנוער מורכב רובו ככולו מספרות קלאסית או מודרנית מתורגמת". אני לא מסכימה. ספרי הנוער רים של דויד גרוסמן ועמוס עוז, סדרות טלוויזיה כמו "חסמב"ה" ו"דיניין" או יצירות של דבורה עומר וגלילה רון-פדר הם חלק מה-DNA הספרותי של הישראלים.

"ועדיין, אנחנו מרגישים שיש מעט מדי ספרי נוערים מקוריים באופן יחסי... אולי במהדורה הבאה נוסיף כמה". למרות היעדר הספרים העבריים, הקאנון שאיגדו האחים משקף אוסף מקומי מאוד. "מחננים" של פרנץ מולנאר וכתבי אריק קסטנר או יאנוש קורצ'אק מוכרים פחות לנוער האמריקאי, כפי שנערה ישראלית לא בהכרח נחשפה ל-יצירתו של קרלו קולודי, אם היא בכלל זוכרת את שמו של מחבר "הרפתאותיו של פינוקיו".

מדריך כפי שפירסמו האחים ברקת, סיכום ביניים של הקאנון שצמח מתוך אהבות של בני נוער והמצאי בתרגום לעברית, הוא ספר יקר מאוד להפקה, אבל השניים מסרבים בעקשנות לספר כמה עלתה להם ההרפתקה. האחים מאמינים שהאנתולוגיה תתארח על מדפיהם של צעירים שאוהבים לקרוא, שימצאו בה לא רק קלאסיקה שהוריהם מכירים אלא גם את "משחקי הרעב" ו"אשמת הכוכבים", "גנבת הספרים" ו"מדריך הטרימפיסט לגלקסיה". בעיקר הם ימצאו את אבני הבניין של הספרות באשר היא.

צילום: הוצאת אוקיינוס / איור: בן מירס / עיצוב: ענבל ראובן

הספרייה בקיבוץ בית ניר שבו גדלו היתה בשבילם משאת-נפש, מגרש משחקים לנשמה, "המקום שממנו הגיעו פנטזיות והרפתקאות, עולמות שלא הכרנו, דמויות שרצינו להיות"

פוטר, כבר עובדו למסך. למה צריך להכיר אותם דווקא דרך קריאה?

"אין תחליף אמיתי לספרים", אומר חגי. "לא בפיתוח הדמיון, לא בהעשרת השפה, לא בהיכרות האינטימית עם גיבורים ועלילות וגם לא בחוויה שבה לאורך זמן, ילדה או ילד ממשיכים לקיים בדמיון דיאלוג עם הגיבורים או מספרים לעצמם עוד סיפורים על מה שקראו".

עליונות הספר

בהכנת האנתולוגיה הם מצאו שותפים רבים לנוסטלגיה ולא-מונה העיקשת בעליונות הספר. לכל אחד מ-80 הכותרים שבחרו לכלול בה מוקדש מאמר קצר ואישי שכתבו, בין היתר, גיל הראבן, גלית דהן-קרליבך, יהודה

השיפון". המדריך שיוזם, ערכו, הפיקו והוציאו לאור שני האחים נועד, בסופו של דבר, לאנשים כמוהם.

להיות סנופקין

הם נולדו בבית ניר ואספו שם חוויות ילדות עזות. אמם, אלינור ער ברקת, פרופסור להיסטוריה וממקימי הקיבוץ ששוכן בנגב הצפוני, קראה להם קלאסיקות לילדים גם אחרי שלמדו לקרוא בעצמם. "המשכתי את הנוהג הזה עם הבנות שלי", מספר חגי, אב לשתי בוגרות צעירות. ילדיו של אסף ואוטוטים, אבל גם הם חיים ונושמים ספרים. הספרייה שב-קיבוץ היתה בשבילם משאת-נפש, מגרש משחקים לנשמה, "המקום שממנו הגיעו פנטזיות והרפתקאות, עולמות שלא הכרנו, דמויות שרצינו להיות".

הפרשי הגילים ביניהם מנעו יצירה של חברות אידיאלית בין אח בוגר לאח צעיר. "לא ממש התייחסתי אליו", מודה חגי וזורק מבט חומל-אירוני לעבר אסף. אבל לכבוד יום הולדתו העשירי קיבל אסף מחגי את "הסיפור שאינו נגמר", ספר שהיה אוהב עליו מאוד בילדותו ונשאר כך עד היום. אסף נכבש בקסם הגיבור של מיכאל אנדה עד כדי כך, ש"תמיד רציתי להיות בסטיאן בלזור בוקס, הגיבור הראשי". חגי מטפח דמות אחרת שעמה הוא מזדהה. "במצבי רוח פילוסוף פיים הייתי רוצה להיות סנופקין מעמק המומינים", הוא אומר. אני מפטירה שדווקא הייתי רוצה להיות פלקור, הדרקון המעופף הפלאי מ"הסיפור שאינו נגמר", ושניהם מתבוננים כי בבעתה. שתיהם כבדה נופלת על המפגש, הם מחליפים מבט ואסף מתנדב לחשוף אותי בקלוני. "לא קראת את הספר", הוא מאשים. "בספר לדרקון קוראים פוכור".

רוב ספרי הילדים במדריך שלכם, מ"פוליאנה" ועד "הארי

הקאמרי
התיאטרון של תל-אביב

זמורה

משרד
התربية
והחינוך

נאוה סמל - כובעים של זכוכית אידוע השקה

התיאטרון הקאמרי זוכר את נאוה סמל ז"ל, באידוע השקה חגיגי לספר החדש כובעים של זכוכית

מנחה: שירי ארצי
משתתפים: שהרה בלאו, עידית טפרסון, פרופ' חנה יבלונקה, נועה מנהיים, נעם סמל, שרה פון שוורצה, דרור קרן, עמוס תמם
עורך ומפיק: אבי גז, יעוץ אמנותי: איה אליה, עריכה מוסיקלית: אייר סמל

שנתיים אחרי שנפטרה הסופרת והמשוררת נאוה סמל, רואה אור ספר חדש פרי עטה, 'כובעים של זכוכית' הכולל את כל סיפורי 'כובע הזכוכית' שיצא לאור ב-1985, יחד עם סיפורים נוספים שנכתבו לאורך השנים.

נאוה סמל
כובעים של זכוכית

www.cameri.co.il
הענה מיוחדת לקוראי הארץ כרטיס 49 נש בצינן קוד 2825